

VICEMINISTER-PRESIDENT VAN DE VLAAMSE REGERING EN VLAAMSE MINISTER VAN ONDERWIJS

Conceptnota 'Addendum bij conceptnota's 'eerste, tweede en derde graad SO'

We bevestigen de conceptnota tweede en derde graad, alsook de conceptnota eerste graad secundair onderwijs zoals goedgekeurd op 31 mei 2016. Beide conceptnota's vormen met dit addendum één geheel. Deze beslissingen bevestigen de vaste wil van de Vlaamse Regering om de gefaseerde uitrol van de modernisering van het secundair onderwijs op 1 september 2018 in het eerste leerjaar van de eerste graad te laten starten.

Conform de bepalingen in het masterplan werd de midden 2016 goedgekeurde matrix en verticale ordening op volledigheid, inhoudelijke consistentie en invoerbaarheid met de stakeholders (onderwijsverstrekkers, vakbonden, socio-economische partners, ...) geëvalueerd en afgetoetst. Deze consultatie gebeurde in twee stappen. Na een uitgebreide toelichting van de voorliggende matrix in de periode juni-juli 2016, gingen de stakeholders (onderwijsverstrekkers, vakbonden, bedrijfssectoren, scholierenkoepel, minderhedenforum, VLHORA, VLIR,...) aan de slag om tegen 15 september 2016 hun adviezen op te stellen. Ook directieteams en schoolbesturen van secundaire scholen brachten spontaan advies uit, dat niet altijd gelijk liep met het voorstel van de koepels. Na deze eerste schriftelijke ronde, volgden nog mondelinge consultaties van een aantal sectoren, meestal samen met de onderwijsverstrekkers.

We ordenen het geactualiseerde studieaanbod nu in één matrix met finaliteiten, onderwijsvormen en studiedomeinen. Hierbij is een studiedomein een inhoudelijk samenhangend thematisch geheel dat van abstract tot praktisch geordende studierichtingen bevat. De onderwijsvormen ASO/TSO/KSO/BSO blijven bestaan. Een finaliteit geeft aan waartoe de studierichtingen prioritair voorbereiden. We onderscheiden drie finaliteiten: doorstroom naar hoger onderwijs, zowel doorstroom naar hoger onderwijs als naar arbeidsmarkt én doorstroom naar de arbeidsmarkt. Binnen de finaliteit doorstroom zijn de ASO-studierichtingen studiedomeinoverschrijdend, de studierichtingen in KSO en TSO studiedomeingebonden. Zoals bepaald in de conceptnota tweede en derde graad secundair onderwijs, komen er op de finaliteit afgestemde eindtermen. Deze vertrekken van de huidige sets van eindtermen. Zo zullen bvb de eindtermen voor de studierichtingen met doorstroomfinaliteit gebaseerd zijn op de huidige ASO-eindtermen. Studierichtingen met doorstroomfinaliteit zijn samengesteld uit eindtermen en specifieke eindtermen. Het aanbod aan studierichtingen is, rekening houdende met de reacties, waar nodig gereduceerd, ontdubbeld of samengevoegd, geherpositioneerd of geplaatst in meerdere studiedomeinen. De criteria hiervoor waren leerlingenprofielen, contextualisering, infrastructuur en arbeidsmarktrelevantie¹ en voorbereiding op doorstroom naar het hoger onderwijs toe.

---

¹ Met arbeidsmarktrelevantie verwijzen we naar gegarandeerde instroom in de richting en de al of niet duurzame tewerkstelling in de betrokken sector (b.v.: vrachtwagenchauffeur).

Het studieaanbod kan dynamisch evolueren en nog wijzigingen ondergaan omwille van maatschappelijke, technologische en digitale ontwikkelingen.

1/ Bij de afbakening van studiedomeinen is gezocht naar een evenwicht tussen herclustering van inhoudelijke verwante studiegebieden in studiedomeinen aan de ene kant en de transparantie van het aanbod in studiedomeinen aan de andere kant.

Zo komen we tot volgende **acht studiedomeinen**:

- Taal en Cultuur
- STEM
- Kunst en creatie
- Land- en Tuinbouw
- Economie en Organisatie
- Maatschappij en Welzijn
- Sport
- Voeding en Horeca

Met de integratie van 'Bouwen en Wonen' in STEM én de toevoeging van het domein 'Taal en Cultuur' spelen we in op zowel de expliciete vraag van de bouwsector als op een breed gedragen consensus binnen onderwijs dat taal binnen de matrix een eigen plaats moet krijgen.

'Zorg en Welzijn' is 'Maatschappij en Welzijn' geworden omdat het begrip 'Maatschappij' een bredere invulling aangeeft.

2/ Binnen het kader van de geldende eindtermen, specifieke eindtermen, ontwikkelingsdoelen en beroepskwalificaties gebeurt de concrete invulling van de studierichtingen in de tweede en derde graad via curriculumdossiers. Curriculumdossiers beschrijven op samenhangende wijze en vanuit onderwijskundig perspectief het geheel van de vorming van een studierichting. Ze brengen m.a.w. de toepasselijke eindtermen (desgevallend m.i.v. basisgeletterdheid), beroepskwalificaties en de door de onderwijsverstrekkers gezamenlijk bepaalde differentiële doelen vanuit onderwijskundig perspectief herkenbaar samen per studierichting ongeacht de leerweg (cf bvb duaal leren). De onderwijsverstrekkers nemen samen het initiatief voor de uitwerking van curriculumdossiers. Bij inhoudelijke afwijkingen van de beroepskwalificaties overlegt men deze met de betrokken sector. De Vlaamse Regering keurt de curriculumdossiers goed.

3/ Duaal leren en werken heeft geen nood aan een aparte plaats op de matrix. Het is een specifieke maar evenwaardige leerweg die in meerdere studierichtingen en graden gebruikt kan worden. Het duaal leren zit momenteel in een proeffase, maar wordt vanaf 1/9/18 uitgerold als een geïntegreerde kwalificerende leerweg, gelijkwaardig aan alle andere vormen van secundair onderwijs met dezelfde finaliteit. Bij die uitrol zal moeten nagegaan worden welke studierichtingen (m.i.v. huidig aanbod in DBSO) duaal aangeboden kunnen worden.

4/ Deze ordening neemt nu studierichtingen uit het voltijds onderwijs en BuSO OV3 op (cf. punt 2) Ook het aanbod aan SENSE-opleidingen (7de jaren BSO en TSO) zal ingepast worden.

5/ Een basisoptie is een herkenbare groep aan leervakken van 5u in de A-stroom die in het tweede leerjaar van de eerste graad een bredere observatie en oriëntatie van de leerling mogelijk maakt. Van de onderwijsverstrekkers verwachten we dat ze voor de nieuwe basisopties gezamenlijk curriculumdossiers opmaken, die aangeven welke doelstellingen met de basisoptie nagestreefd worden en welke mogelijkheden tot differentiatie voorzien worden. Elke basisoptie telt zo één

curriculumdossier. Scholen kiezen vrij welke van onderstaande basisopties ze aanbieden. Scholen kunnen zowel de basisoptie als de invulling via pakketten aanbieden.

De leerling kiest een basisoptie van 5u. Als de basisoptie in meerdere pakketten wordt aangeboden kan hij maar één pakket kiezen. Overeenkomstig het masterplan modernisering secundair onderwijs en de conceptnota 'maatregelen basisonderwijs en eerste graad' kan de klassenraad de keuze voor een basisoptie beperken.

. We leggen onderstaand voorstel van basisopties en pakketten in de A en de B stroom voor aan de onderwijsverstrekkers. Dit voorstel houdt een reductie in van 20 naar 11 basisopties in de A-stroom. In de B-stroom reduceren we de 33 combinaties van beroepenvelden naar 7 basisopties.

A-stroom :

1. Latijn (-Grieks)
  - Latijn
  - Grieks-Latijn
2. Moderne talen & wetenschappen
3. Stem-wetenschappen
  - Industriële wetenschappen
  - Techniek-wetenschappen
4. Stem-technieken
  - Mechanica-elektriciteit
  - Agro- en biotechnieken
  - Bouw- en houttechnieken
  - Grafische communicatie en media
  - Maritieme technieken
  - Textiel
5. Maatschappij & welzijn
6. Economie & organisatie
7. Voeding & Horeca
8. Sport
9. Kunst & creatie
  - Artistieke vorming
  - Ballet
  - Creatie en vormgeving
10. Steiner
11. Yeshiva

B-stroom

1. Techniek
  - Bouw
  - Land- en tuinbouw
  - Elektriciteit
  - Hout
  - Maritieme vorming

- Metaal
  - Nijverheid
  - Rijn- en binnenvaart
  - Textiel
2. Maatschappij & welzijn
    - Haarzorg
    - Verzorging
  3. Economie & organisatie
    - Kantoor
    - Verkoop
  4. Voeding en Horeca
    - Bakkerij-slagerij
    - Voeding
    - Hotel
  5. Sport
  6. Kunst en creatie
    - Decoratie
    - Mode
  7. Opstroomoptie

6/ Elk schoolbestuur bepaalt zelf welk schoolconcept ze op basis van de matrix uitwerkt, rekening houdend met de vastgelegde regels rond programmeerbaar aanbod. In elk geval zal elk schoolconcept gebaseerd op de matrix, zowel verticaal (met alleen doorstroomrichtingen (domeinoverschrijdend en/of domeingebonden) of alleen studierichtingen met dubbele finaliteit (doorstroom/ arbeidsmarktgericht) of alleen arbeidsmarktgerichte studierichtingen) als horizontaal (studierichtingen uit elk van de finaliteiten van een domein) als een combinatie van beide (studieaanbod over de domeinen heeft in elk van de finaliteiten) mogelijk zijn.

Voorstel van beslissing:

De Vlaamse Regering hecht haar goedkeuring aan deze conceptnota.

GEACTUALISEERDE MATRIX 2DE GRAAD SECUNDAIR ONDERWIJS

(*) = niche-opleiding

	Finaliteit Doorstroom		Dubbele finaliteit (doorstroom / arbeidsmarkt)	Finaliteit Arbeidsmarkt	
	Domeinoverschrijdend ASO	Domeingebonden TSO/KSO	TSO/KSO	BSO	BUSO OV3
TAAL EN CULTUUR	Grieks-Latijn		Taal en Communicatie Toerisme	Organisatie en Logistiek	/
STEM	Latijn	Technologische Wetenschappen Biotechnische wetenschappen	Bouwtechnieken Elektromechanische technieken Elektrotechnieken Grafische technieken Houttechnieken Voertuigtechnieken <i>Podiumtechnieken (*)</i> <i>Textieltechnieken (*)</i> <i>Zee- en binnenvaarttechnieken(*)</i>	Bouw Schilderen en Decoratie Elektriciteit Hout Mechanica Printmedia	Basis Bouw Basis Hout Basismechanica
	Moderne talen				
	Natuurwetenschappen				
KUNST EN CREATIE	Sportwetenschappen	<i>Architecturale en beeldende vorming (*)</i> <i>Beeldende en audiovisuele vorming (*)</i> <i>Dans (*)</i> <i>Muziek(*)</i> <i>Woordkunst-drama (*)</i>	Architectuur en beeld Grafische technieken <i>Ballet (*)</i> <i>Creatie en mode (*)</i> <i>Fotografie (*)</i> <i>Podiumtechnieken (*)</i>	Artistiek-creatieve bewerkingen	/
LAND- EN TUINBOUW	<i>Topsport.-Natuurwet. (*)</i>	Biotechnische wetenschappen	Plant-, dier- en milieutechnieken	Plant, dier en milieu <i>Paardenhouderij (*)</i>	Groenvoorziening en -decoratie
ECONOMIE EN ORGANISATIE	<i>Topsport-Economie(*)</i>	Bedrijfswetenschappen	Bedrijf en organisatie Toerisme	Organisatie en Logistiek	Basis Organisatie en Logistiek
MAATSCHAPPIJ EN WELZIJN	Economische Wetenschappen	Zorg- en welzijnswetenschappen	Maatschappij en Welzijn <i>Creatie en Mode(*)</i>	Haar- en Schoonheidsverzorging Moderealisatie Zorg en Welzijn	Basis Verzorging Confectie en Textielverzorging
SPORT	Humane Wetenschappen		Sport <i>Topsport-Sportbegeleiding (*)</i>	<i>Topsport (*)</i>	/
VOEDING EN HORECA	<i>Rudolf Steinerpedagogie(*)</i> <i>Yeshiva(*)</i>	Biotechnische Wetenschappen	Bakkerijtechnieken Horeca Slagerijtechnieken Toerisme	Bakkerij Restaurant en Keuken Slagerij	Basis Bakkerij Basis Horeca Basis Slagerij

GEACTUALISEERDE MATRIX 3DE GRAAD SECUNDAIR ONDERWIJS

(*) niche-opleiding

	Finaliteit Doorstroom naar academische en of professionele bachelor		Dubbele finaliteit naar gerichte PBA / HBO5 / arbeidsmarkt	Finaliteit Arbeidsmarkt	
	Domeinoverschrijdend ASO	Domeingebonden TSO/KSO	TSO/KSO	HBO5 / Arbeidsmarkt BSO	Arbeidsmarkt BUSO OV3
TAAL EN CULTUUR	Grieks-Latijn	Taal en communicatiewetenschappen	Taal en Communicatie Toerisme	Organisatie en Onthaal	/
STEM	Grieks-Wiskunde	Technologische wetenschappen en engineering Bouw- en houtkunde Informatie- en communicatietechnologie	Autotechnieken Biotechnologische en Chemische Technieken Brom- en Motorfietstechnieken Bouwtechnieken Elektromechanische Technieken Elektrotechnieken Grafimedia Houttechnieken Koel- en Warmtetechnieken Mechanische Ontwerp- en Vormgevingstechnieken Productie- en Procesindustrie	Afwerking Bouw Bouwplaatsmachinist Decoratie en Schilderwerken Elektrische Installaties Fietsinstallatie- en herstelling Koelinstallaties Koetswerk Kunststofbewerking Lassen-Constructie Mechanische Vormgeving Meubel- en Interieurwerk Onderhoudsmechanica Onderhoudsmechanica Auto Printmedia Pijpfitten Ruwbouw Sanitaire Installaties Schrijn- en Timmerwerk Verwarmingsinstallaties Matroos (*) Roerganger (*) Textiel (*) Vrachtwagenchauffeur (*)	Bandenmonteur Constructielasser Machinaal Houtbewerker Meubelmaker-Interieurelementen Monteur Sanitaire en Verwarmingsinstallaties Paletten- en krattenmaker Plaatser boven- en ondergrondse leidingen Sorteerder Terugwinning van Metalen Vorbewerker Carrosserie Werfbediener Ruwbouw Werkplaatsbinnenschrijnwerker Werkplaatsbuitenschrijnwerker
	Latijn-Moderne talen	Mechatronica Biotechnologische en Chemische Wetenschappen	Maritieme Technieken Dek (*) Maritieme Technieken Motoren (*) Optiektechnieken (*) Orthopedietechnieken (*) Podiumtechnieken (*) Tandtechnieken (*) Vliegtuigtechnieken (*)		
	Latijn-Wetenschappen				
	Latijn-Wiskunde				
	Wetenschappen-Wiskunde				
KUNST EN CREATIE	Economie-wiskunde	Architecturale vorming(*) Audiovisuele vorming(*) Beeldende vorming(*) Dans(*) Muziek(*) Woordkunst-drama(*)	Architectuur en Interieur Beeldende Kunst Grafimedia Ballet (*) Fotografie (*) Mode (*) Podiumtechnieken (*)	Decor, etalage en publiciteit Diamantbewerking (*) Goud en juwelen (*) Muziekinstrumentenbouw (*) Uurwerkmaken (*)	/
	Moderne talen-Wetenschappen				
LAND- EN TUINBOUW		Biotechnologische en Chemische Wetenschappen	Agrotechnieken Dier Agrotechnieken Plant Natuur- en Groentechnieken	Dier en Milieu Groenaanleg en -beheer Groendecoratie Plant en Milieu Paardenhouderij (*)	Assistent Plantaardige Productie Medewerker Florist Medewerker Groen- en Tuinbeheer
	Humane Wetenschappen				
ECONOMIE EN ORGANISATIE		Bedrijfswetenschappen	Bedrijfsorganisatie Internationale Handel en Logistiek Marketing en Ondernemen Toerisme	Distributie en Logistiek Organisatie en Onthaal	Aanvuller Magazijnmedewerker Polyvalent Administratief Ondersteuner

MAATSCHAPPIJ EN WELZIJN	Sportwetenschappen Economie-Moderne Talen	Welzijnswetenschappen	Gezondheidszorg Opvoeding en begeleiding Wellness en Schoonheid <i>Mode (*)</i>	Assistentie in Wonen, Zorg en Welzijn Haarverzorging Kleding en Confectie Schoonheidsverzorging Verzorging	Huishoudhulp Logistiek Assistent i.d. Gezondheidszorg Medewerker Productielijn Kleding, Confectie en Meubelstoffering Medewerker Textielverzorging Schoonmaker / Ruitenwasser
SPORT	<i>Topsport-Economie(*)</i>	<i>Topsport-Bedrijfswetenschappen(*)</i>	Sportbegeleiding <i>Topsport-Sportbegeleiding (*)</i>	<i>Topsport (*)</i>	/
VOEDING EN HORECA	<i>Topsport-Wetenschappen(*)</i> <i>R. Steinerpedagogie(*)</i> <i>Yeshiva(*)</i>	Biotechnologische en Chemische Wetenschappen	Bakkerij Horeca Slagerij-Traiteur Toerisme	Brood- en Banketbakkerij Grootkeuken en Catering Restaurant en Keuken Slagerij	Medewerker Bakkerij Medewerker Kamerdienst Medewerker Slagerij Medewerker Spoelkeuken Keukenmedewerker